

DUTCH REVISED SMMSE – DRS (2013)
NEDERLANDSE VERTALING EN AANPASSING VAN SEVERE MINI-MENTAL STATE EXAMINATION DOOR
ROGGEMAN
DIENST LOGOPEDIE EN AFASIOLOGIE AZ MARIA MIDDELAARES, GENT

HANDLEIDING VOOR AFNAME EN SCORING DRS

INLEIDING

Deze handleiding werd ontwikkeld om de afname en de scoring van de DRS voor de onderzoeker te verduidelijken. Het is aangeraden deze handleiding zorgvuldig door te nemen alvorens de screening te starten. De onderzoeker kan deze bundel ook gebruiken tijdens de eerste afnames met dit screeningsinstrument.

> Algemene informatie

De Severe Mini-Mental State Examination (SMMSE) werd ontwikkeld door L.E. Harrell, D. Marson, A. Chatterjee en J.A. Parrish in het Alzheimer's Disease Center and Department of Neurology in Birmingham, Alabama (USA). Dit instrument wordt gebruikt bij de screening van ernstige cognitieve problemen. De screening werd in 2012-2013 vertaald en aangepast voor een Vlaamse populatie door E. Roggeman, logopediste in het AZ Maria Middelaars te Gent (België). Er werden items uit de oorspronkelijke SMMSE vervangen door nieuwe items en bijgevolg werd ook naam van het instrument aangepast: Dutch Revised SMMSE, een Nederlandstalige aanpassing van de SMMSE. Er werd tevens een eerste aanzet gegeven tot normering van het instrument.

> Algemene richtlijnen bij afname

De screening bestaat uit een aantal te beantwoorden vragen en uit te voeren opdrachten. De totale afnametijd bedraagt ongeveer 10 minuten.

Het is belangrijk dat men de screening afneemt in een voor de proefpersoon rustige omgeving. Er is geen standaardopstelling, de screening kan zowel aan tafel als bedside worden afgenomen. Indien er geen tafel voorhanden is, kan de onderzoeker een klembord gebruiken voor de schrijftaken.

Er zijn geen afbreekregels. Elk onderdeel wordt afgenomen en de vragen dienen in de juiste volgorde te worden gesteld. Herhalen van de instructie/vraag is niet toegestaan tenzij de proefpersoon deze door gehoorproblemen niet heeft verstaan. In dit geval mag de instructie/vraag 1 maal herhaald worden vóór de proefpersoon aan de taak begint. De proefpersoon moet voldoende tijd krijgen om te kunnen antwoorden. Tijdens de afname dient de onderzoeker een neutrale en motiverende houding aan te nemen.

Zelfcorrectie is toegestaan. De beste poging wordt gescoord.

Bij de interpretatie van de totaalscore moet men rekening houden met verschillende factoren. Perceptuele en motorische beperkingen, bewustzijnsniveau, gemoedstoestand, meertaligheid en culturele achtergrond van de proefpersoon kunnen de resultaten beïnvloeden. Dit kan genoteerd worden bij opmerkingen.

Op het scoreformulier is tevens plaats voorzien om de testdatum, de naam van de onderzoeker, de doorverwijzende arts en de totale score van de DRS te noteren. Er is eveneens ruimte voorzien voor een identificatieklever van de proefpersoon.

Laat de proefpersoon weten dat de eigenlijke screening van start gaat en dat u hem/haar enkele vragen zal stellen.

> Scholingsgraad en beroep

Deze informatie wordt bevestigd bij een familielid of opgezocht in het dossier van de proefpersoon. Hiervoor worden de jaren opleiding geteld vanaf de leeftijd van 6 jaar. Scholingsgraad 1 = 0-6 jaren opleiding (Lager Onderwijs), scholingsgraad 2 = 7-12 jaren opleiding (Middelbaar Onderwijs), scholingsgraad 3 = >12 jaren opleiding waarvan minstens 2 jaar geslaagd (Hoger en/of Universitair Onderwijs).

> Benodigdheden

scoreformulier PAGINA 1 - 3
 FICHE 1 - 11
 Handleiding
 2 balpennen
 Klembord of tafel

NAAM	SCORE 0 – 2
<p>> Voornaam Vraag de proefpersoon naar zijn/haar voornaam. Geef 1 punt voor een correct antwoord. Indien een proefpersoon zijn/haar roepnaam weergeeft, wordt dit eveneens goedgekeurd. Vb. Willem → Wim, Liliane → Lily</p> <p>> Achternaam Vraag de proefpersoon naar zijn/haar achternaam. Geef 1 punt voor een correct antwoord. Indien een vrouwelijke proefpersoon de achternaam van haar echtgenoot weergeeft, wordt dit eveneens goedgekeurd.</p>	
GEBOORTEDATUM & LEEFTIJD	SCORE 0 – 4
<p>Vraag de proefpersoon om zijn/haar geboortedatum op te roepen. De volgorde waarin de dag, de maand en het jaartal opgenoemd worden, is van geen belang.</p> <p>Geef 3 punten wanneer de proefpersoon zijn/haar geboortedatum helemaal correct kan weergeven. Geef 2 punten wanneer de proefpersoon 2 items van zijn geboortedatum kan oproepen (vb. datum en maand, maand en jaartal, datum en jaartal). Geef 1 punt wanneer er slechts 1 item weergegeven wordt.</p> <p>Vraag de proefpersoon vervolgens hoe oud hij/zij is. Geef 1 punt wanneer de correcte leeftijd genoemd wordt.</p>	
ORIËNTATIE	SCORE 0 – 2
<p>Vraag de proefpersoon of het nu dag of nacht is. Geef 1 punt voor een correct antwoord. Indien de proefpersoon een ander antwoord geeft (vb. avond), wordt dit niet als correct gescoord. Herhaal in dat geval de opdracht nogmaals en vraag de proefpersoon om enkel uit dag of nacht te kiezen.</p> <p>Vraag de proefpersoon vervolgens of het nu voormiddag of namiddag is. Geef 1 punt voor een correct antwoord. Indien de proefpersoon een ander antwoord geeft (vb. middag), wordt dit niet als correct gescoord. Herhaal in dat geval de opdracht nogmaals en vraag de proefpersoon om enkel uit voor- of namiddag te kiezen.</p> <p>Voormiddag: 00.00 uur - 11.59 uur Namiddag: 12.00 uur – 23.59 uur</p>	
GEHEUGEN – INPRENTING 3 WOORDEN	SCORE 0 – 3
<p>Biedt de proefpersoon 3 woorden visueel aan (FICHE 1-3). Elk woord staat op een afzonderlijke fiche, de fiches worden één per één getoond. De woorden worden door de onderzoeker hardop voorgelezen en op hetzelfde moment getoond aan de proefpersoon. Bedek vervolgens de fiches en vraag de proefpersoon deze woordenreeks te herhalen. Benadruk dat hij deze items op een later moment in de screening opnieuw zal moeten oproepen.</p> <p>Vraag de proefpersoon de woordenreeks hardop te herhalen. Scoor enkel de eerste poging, zelfcorrectie is dus niet toegestaan.</p> <p>Geef 1 punt voor elk woord dat bij de eerste poging correct wordt herhaald. Indien de proefpersoon bij de eerste poging de drie woorden niet correct kan herhalen, mogen deze maximaal 3 keer herhaald worden. Hiervoor worden geen punten meer toegekend, enkel het optimaliseren van de inprenting wordt beoogd.</p>	
TAALBEGRIIP	SCORE 0 – 4
<p>Vraag de proefpersoon om een opdracht uit te voeren tot u een teken geeft (5 seconden). De eerste opdracht is 'neem uw neus vast'. Deze opdracht wordt auditief aangeboden aan de proefpersoon. De proefpersoon mag de neus vastnemen met de linker- of de rechterhand of met beide handen.</p> <p>Vraag de proefpersoon opnieuw om een opdracht uit te voeren tot u een teken geeft (5 seconden). De tweede opdracht is 'steek uw hand omhoog'. Deze opdracht wordt visueel aangeboden aan de proefpersoon (FICHE 4). Vraag de proefpersoon om te doen wat er op FICHE 4 geschreven staat. De proefpersoon mag één of beide handen omhoog steken.</p> <p>Geef 2 punten voor elke opdracht wanneer de proefpersoon deze volhoudt tot het stopteken van de onderzoeker. Geef 1 punt voor elke opdracht die correct uitgevoerd wordt, maar wanneer de proefpersoon niet volhoudt tot het stopteken van de therapeut.</p>	
TAAL – BENOEMEN	SCORE 0 – 3
<p>Benodigdheden: FICHE 5 waarop 3 afbeeldingen te zien zijn van hoogfrequente zelfstandige naamwoorden.</p>	

Toon de proefpersoon de drie afbeeldingen, vraag hem/haar deze te benoemen. Geef 1 punt voor elk correct antwoord.

Correcte antwoorden zijn:

- Deur/voordeur/samenstellingen met deur
- Schoen/schoenen/bottines/samenstellingen met schoen (vb. werkschoenen, veiligheidsschoenen, bergschoenen,...)
- Huis/villa/samenstellingen met huis (vb. tuinhuis, werkhuis,...)

Wanneer de proefpersoon slechts een deel van de afbeelding benoemt, wordt dit als score 0, geen punt, gescoord (vb. klink in plaats van deur, veters/zool in plaats van schoen, raam/dak/voordeur in plaats van huis).

Fonologische parafasieën, dysartrische of spraakpractische fouten kunnen het mondeling benoemen negatief beïnvloeden, maar deze fouten worden niet negatief gescoord. Wanneer het antwoord van de proefpersoon een bovenbegrip is van het doelwoord, mag de onderzoeker vragen dit te specificeren.

GEHEUGEN – HERKENNING 3 WOORDEN

SCORE 0 – 3

Vraag de proefpersoon om de 3 woorden op te roepen die hij/zij daarnet ingeprent heeft. Zeg de proefpersoon ook dat u 6 fiches zal tonen waarop woorden gedrukt staan (FICHE 6-11). De onderzoeker leest elk woord afzonderlijk voor en vraagt aan de proefpersoon of het voorgelezen woord eerder tijdens deze screening werd ingeprent ("Heeft u dit woord zonet moeten onthouden?").

Geef 1 punt voor elk woord dat correct herkend werd. Indien de proefpersoon een woord aanduidt dat niet tot de 3 ingeprente woorden behoort, worden er geen punten van de totaalscore afgetrokken.

AANDACHT & CONCENTRATIE

SCORE 0 – 3

> Voorwaarts spellen

Vraag de proefpersoon om het woord 'kat' te spellen.

Restarts en zelfcorrectie tijdens het spellen zijn toegestaan, de laatste poging wordt gescoord.

Om correct te scoren wordt de volgende scoringswijze aanbevolen:

Geef 3 punten voor een correct antwoord (KAT).

Volgende fouten kunnen voorkomen: omissie (een letter weglaten), additie (een letter toevoegen), transpositie (aangrenzende letters omwisselen), misplaatsing (niet-aangrenzende letters omwisselen of een letter meer dan één positie verschuiven) en substitutie (een letter vervangen door een andere letter).

Ga als volgt te werk bij de scoring:

Stap 1: Tel alle omissies of addities (elk antwoord bestaande uit minder of meer dan 3 letters, valt onder dit foutentype). Trek per fout 1 punt af van de totaalscore op 3. Als de proefpersoon één of meer van dezelfde letters toevoegt aan het eind van het woord, tel dan 1 fout.

Stap 2: Tel de transposities. Trek ook hier per fout 1 punt af van de totaalscore.

Stap 3: Tel de misplaatsingen. Trek ook hier per fout 1 punt af van de totaalscore.

Stap 4: Tel de substituties (elke substitutie wordt gezien als een omissie + een additie). Trek hier per fout 2 punten af van de totaalscore.

Voorbeelden:

KTA	score 3 - 1 transpositie van a/t = score 2/3
AKT	score 3 - 1 transpositie van a/k = score 2/3
TAK	score 3 - 1 misplaatsing van a/k = score 2/3
TKA	score 3 - 1 misplaatsing van t = score 2/3
ATK	score 3 - 1 misplaatsing van k = score 2/3
KAD	score 3 - 1 substitutie van t naar d = score 1/3
KATT	score 3 - 1 additie van t = score 2/3

CONSTRUCTIEVE PRAXIS

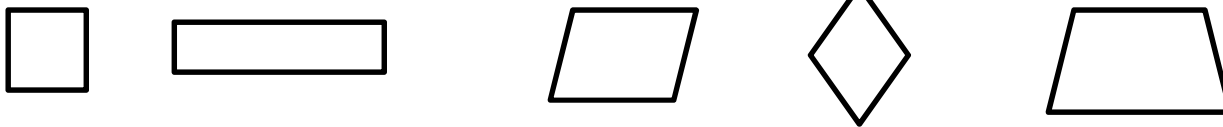
SCORE 0 – 2

> Vierkant

Geef de proefpersoon pagina 3 van het scoreformulier en een balpen. Vraag hem/haar om deze figuur na te tekenen. Indien nodig, wijs de proefpersoon erop dat hij niet op de originele figuur mag tekenen. De onderzoeker mag de figuur, zijnde 'vierkant', niet mondeling benoemen. Zelfcorrectie wordt toegestaan.

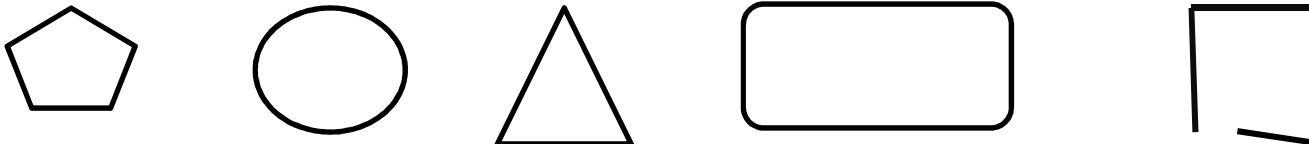
Het vierkant moet vier zijden bevatten die elkaar raken in een gesloten figuur (vierhoek). Geef 1 punt wanneer aan deze voorwaarden is voldaan. Er worden geen punten afgetrokken indien de zijden van de figuur niet van gelijke lengte zijn of wanneer de tekening een rechthoek of een ruit voorstelt. Tremoren en rotatie in de figuur worden niet beoordeeld.

Voorbeeld:

Geef 0 punten wanneer aan bovenstaande voorwaarden niet wordt voldaan.

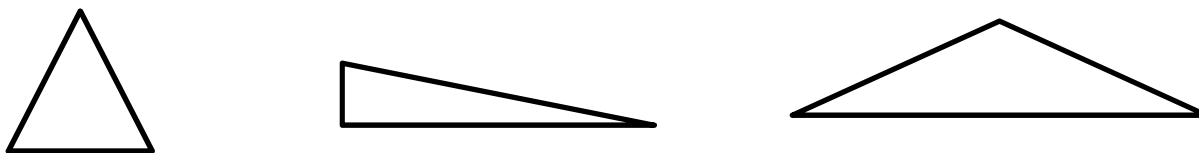
Voorbeeld:

> Driehoek

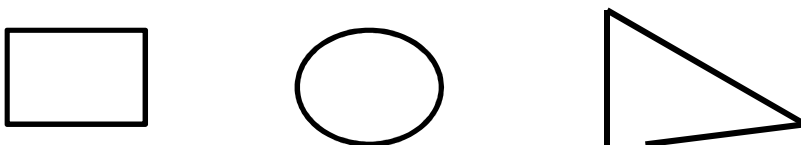
Geef de proefpersoon pagina 3 van het scoreformulier. Vraag hem/haar een driehoek te tekenen. Indien nodig, wijs de proefpersoon aan dat hij op het middelste gedeelte van het formulier mag tekenen. Voor een correcte weergave moeten de driehoek een gesloten figuur zijn met drie hoeken en drie zijden. De grootte van de driehoek is van geen belang. Geef in dit geval 1 punt. Tremoren en rotatie in de figuur worden niet beoordeeld.

Voorbeeld:

Geef 0 punten wanneer aan bovenstaande voorwaarden niet wordt voldaan.

Voorbeeld:

TAAL – SCHRIJVEN

SCORE 0 – 4

Geef de proefpersoon pagina 3 van het scoreformulier. Vraag om zijn/haar voornaam en achternaam te noteren op de hiervoor voorziene ruimte. De proefpersoon mag hiervoor de beide lijnen gebruiken. Geef 2 punten wanneer de voornaam correct en duidelijk leesbaar genoteerd werd. Geef eveneens 2 punten wanneer de achternaam correct en duidelijk leesbaar genoteerd werd. Geef 1 punt wanneer er fonologische fouten (deletie, transpositie, omissie, additie, substitutie) in voorkomen. Wanneer de naam moeilijk leesbaar is (vb. door tremor of motorische problemen) wordt dit niet als foutief gescoord. Wanneer de proefpersoon zijn/haar (voor-)naam tweemaal noteert, wordt dit als foutief gescoord (perseveratie). De proefpersoon krijgt dan slechts 1 punt voor het noteren van zijn voor- of achternaam.

BEREKENEN SCORES: TOTALE SCORE DRS

De DRS score kan afgeleid worden door de scores op de verschillende onderdelen bij elkaar op te tellen. De score varieert tussen 0 en 30 punten en kan op pagina 1 van het scoreformulier genoteerd worden.

Referenties

Roggeman, E., Willemarck, N., Goeminne, L., & Paemeleire, F. (in press). Dutch Revised SMMSE (DRS): evaluatie van een nieuw screeningsinstrument voor personen met gevorderde dementie.

Contact: eline.roggeman@azmmsj.be

Harrell, L.E., Marson, D., Chatterjee, A., & Parrish, J.A. (2000). The Severe Mini-Mental State Examination: A new neuropsychological instrument for the bedside assessment of severely impaired patients with Alzheimer Disease. *Alzheimer Disease and Associated Disorders*, 14(3), 168-175.

Sclera vzw [Website]. (z.j.). November 2012 via <http://sclera.be/nl/vzw/home>